

בס"ד. שיחת ליל שמחת תורה (קודם הקפות) ה'תשי"א.

בלתי מוגה

א. [כ"ק אדמו"ר שליט"א פנה לתלמידי התמימים ההולכים לערוך הקפות בכו"כ בתי־כנסיות¹, ואמר:]

אע"פ שדרכו של אדם שבבואו למקום זר אינו מרגיש בתוקף כל כך כמו במקום מגורו — הרי, אצל בני"י אין הדבר כן, כפי שרואים שגם לאחר חורבן ביהמ"ק ש"גלינו מארצנו", עומדים בני"י בכל התוקף על קיום התומ"צ מתוך מס"נ².

ומזה מובן גם בנוגע להליכה לבתי־כנסיות:

אע"פ שהולכים למקום זר, מבלי לדעת לאיזה סוג בית־כנסת יכנסו, ואיזה סוג יהודים יפגשו שם, אין לחשוש שמא יתפעלו ויושפעו מהם ולא יצליחו להשפיע עליהם, שכן, אצל בני"י, בכל מקום שבאים אליו, עומדים בכל התוקף כמו במקומם הם, ובנדו"ד, שבאים להבתי־כנסיות בכל התוקף כמו שנמצאים בד' אמותיו של הרבי, ובכח זה משפיעים עליהם ומקרבים אותם אל הרבי.

ב. ובענין זה יש לימוד והוראה ונתינת־כח מקריאת פרשת ברכה שנים מקרא ואחד תרגום בערב שמחת תורה³ (בחוץ לארץ בשמיני עצרת, ובארץ ישראל בהושענא רבה):

בהתחלת הפרשה נאמר "וזאת הברכה אשר ברך משה גו' לפני מותו".

— האמת היא ש"משה לא מת"⁴, ו"מה להלן עומד ומשמש במרום אף כאן עומד ומשמש במרום"⁵, ולא רק "במרום", אלא גם כאן למטה, ומ"ש "לפני מותו", פירושו, לפני שהיתה נתינת־מקום להקסט"ד ש"משה מת ח"ו.

(3) "היום יום" כא תשרי, הושענא רבה. ובכ"מ.

(4) סוטה יג, סע"ב. זח"א לו, סע"ב.

(5) סוטה שם (לגירסת הרמב"ם בהקדמתו לפיהמ"ש (ד"ה כי כל מצוה)). וראה זח"א קלג, רע"א.

(1) ראה גם אג"ק אדמו"ר מוהרי"צ ח"י ע' רסא. ע' שכה. ועוד.

(2) להעיר מהשקו"ט בין סבי דבי אתונא לריב"ח בשייכות לענין זה (ראה בכורות ה, ב ובחדא"ג מהרש"א שם).

והשורש לזה למעלה הוא כללות ענין הצמצום והתהוות העולמות, שהקב"ה נתן מקום לחשוב שסילק עצמו ומהותו ח"ו מהעולם, נתינת מקום גם בקדושה, כ"שגגת מקצת חכמים .. ששגו וטעו .. והבינו ענין הצמצום .. כפשוטו כו", ומזה נעשה גם נתינת מקום לחשוב שמה שנסתלק ח"ו ואינו נמצא למטה.

וממשיך בכתוב, שלפני מותו (לפני הנתינת מקום להקס"ד שמת) אמר ה' מסיני בא' זרח משעיר למו וגו' מימינו אש דת למו":

"שעיר" — הוא מלשון שערות, שהחיות הנמשך בהשערות הוא הארה מצומצמת בלבד, ולא עוד אלא שבאה ע"י הפסק הגולגולת. ואעפ"כ, "מימינו אש דת למו", שנמשכת ההשפעה מימינו של הקב"ה, ביד רחבה וכו'.

והביאור בזה — שאע"פ שעכשיו המצב הוא באופן ד"זורח משעיר למו", שיש רק הארה מצומצמת, מ"מ, "מימינו אש דת למו", שלאח"ז יאיר גילוי קו הימין.

ובכח זה יכולים לילך להבתי-כנסיות, ולבאר ליהודים שפוגשים שם, שבאמת משה לא מת, ואין שום שינוי, כי אם, שנעשה נתינת מקום לקס"ד כו'.

— באם יתקבלו הדברים, מה טוב, ובאם יש שאלות וקושיות, הרי, כשילד שואל קושיא אצל המלמד, והמלמד אינו יודע מה להשיב, סוטר לו על לחיו, ואומר לו: כשתגדל תבין! ... כך יש לומר גם לאותו יהודי ששואל שאלות: זוהי המציאות, גם אם אתה אינך מבין!

ויש להביא דוגמא לדבר מענינא דיומא — שאוחזים את הספר תורה כשהיא מכוסה במעיל באופן שלא רואים מה שכתוב בה, ואעפ"כ, שמחים ורוקדים עמה⁶.

והעיקר — כאמור — שיהי' כבר הגילוי דקו הימין, ובמילא יחסכו את הצורך להשיב על הטענות כו' ("מ'וועט פאַרשפּאַרן אַיינ'טענהן זיך").

ש"ירדה שנאה לעכו"ם עליו" (שבת פט, סע"א). — חסר הביאור (המו"ק).
 (8) ראה לקו"ת ברכה צד, ריש ע"ב. ובכ"מ.
 (9) ראה גם שיחת שבת חוה"מ סוכות ס"א (לעיל ע' 30). וש"נ.

(6) תניא שעהיוה"א פ"ז.
 (7) נתבאר פירוש רש"י "פתח תחילה בשבחו של מקום", דלכאורה מהו השבח בכך ש"החזיר הקב"ה את התורה על כל אומה ולשון ולא קיבלוה"? הביאור בענין "סיני",

— כ"ק אדמו"ר הצ"צ אמר פעם¹⁰ בערב שבת שיבוא משיח. ושאל א': הרי איתא בגמרא¹¹ שמשיה אינו בא בערבי שבתות? והשיב הצ"צ: כשיבוא משיח ויתרץ כל הקושיות, יתרץ גם קושיא זו!

(וסיים כ"ק אדמו"ר שליט"א): יתן השי"ת שכאו"א מההולכים להבתי-כנסיות יביא עמו לכל הפחות יהודי אחד לכאן, בין ד' כתלים של הרבי, שהם יקבעו בירושלים ובביהמ"ק, כמארז"ל¹² "עתידים בתי כנסיות ובתי מדרשות שבבבל שיקבעו בארץ ישראל", ואז תתפשט ירושלים בכל ארץ ישראל, וביהמ"ק בכל ירושלים¹³.

* * *

ג. ההתעסקות בהפעולה על הזולת, לגלות את הנפש האלקית שבו, צריכה להיות מתוך הנחת עצמותו, "אוועקלייגן זיך מיט זיינע ענינים", אפילו עניני קדושה, שזהו"ע דמסירת נפש ברוחניות.

וענין זה מודגש במצות מילה שדוחה שבת, כמ"ש¹⁴ "וביום השמיני ימול", "אפילו בשבת"¹⁵:

ובהקדמה — שבשלמא בנוגע לקרבנות ציבור שדוחין את השבת¹⁶, יש בהם ב' מעלות: (א) עבודת המקדש, (ב) צורך הציבור; משא"כ מצות מילה, אינה עבודת המקדש, ושייכת ליחיד, ואעפ"כ, דוחה את השבת.

וצריך להבין הטעם שמצות מילה דוחה שבת — דלכאורה¹⁷, ע"פ הכלל¹⁸ שאין אומרים לאדם חטא כדי שיזכה חברך, למה יעשה המוהל מעשה דחילול שבת בשביל מילת התינוק?

ועאכו"כ בנדו"ד, שהמוהל (שצריך לעשות מעשה דחילול שבת בשביל המילה) הוא גדול המחוייב במצוות [כולל גם במצות מילה, כדרשת חז"ל¹⁹ "המל ימול"²⁰, הן מילה והן פריעה (שהרי "מל ולא פרע כאילו לא מל"²¹)], וענינו ברוחניות, שהעביר מעצמו (לא רק גסות הרע,

15) שבת קלב, א. וראה בארוכה לקו"ש חל"ה ע' 53 ואילך (מהתוועדות זו). וש"נ.

16) משנה רפ"ב דתמורה (יד, א).

17) ראה גם לקו"ש שם ע' 58.

18) שבת ד, א. וש"נ.

19) ירושלמי שבת פ"ט ה"ב.

20) לך לך יז, יג.

21) שבת קלז, ריש ע"ב (במשנה).

10) ראה גם לקו"ש ח"א ע' 272. ועוד.

11) ראה עירובין מג, א"ב.

12) מגילה כט, א.

13) ראה חדא"ג מהרש"א שם. וראה

בארוכה קונטרס בענין מקדש מעט זה בית

רבינו שבבבל (התוועדויות תשנ"ב ח"א ע'

416 ואילך).

14) תזריע יב, ג.

אלא) גם דקות הרעצ²², ואילו הנימול הוא קטן שלא הגיע לחינוך, וא"כ, למה יעשה המוהל מעשה דחילול שבת בשביל מילת התינוק?

ובפרט שהמילה עצמה יכולה להיות גם לאחרי השבת, והמדובר הוא בנוגע לזמן המילה בלבד — שהמוהל צריך לעשות מעשה דחילול שבת כדי שלא לדחות את המילה מיום השמיני (שחל בשבת) ליום המחרת!

וההסברה בזה — ברוחניות הענינים:

ידוע²³ ש"גמר ועיקר כניסת נפש הקדושה באדם הוא ב"ג שנים ויום א'", ו"תחלת כניסת נפש זו הקדושה היא .. במצות מילה". וכיון שמדובר אודות כניסת נפש הקדושה, נפש האלקית, שהיא נצחית, מובן, שגם יום אחד (מעת לעת, כ"ד שעות) הו"ע נצחי²⁴, שלכן אין לדחות את המילה אפילו ביום אחד.

ובשביל לפעול כניסת נפש הקדושה אצל יהודי יש לילך במסירת נפש, להניח את עצמו וכל עניניו, גם עניני קדושה — כמו מעשה חילול שבת דהמוהל, בשביל כניסת נפש הקדושה בתינוק ע"י המילה.

וזהו גם תוכן הסיפור שפעם ביום הכיפורים אחר תפלת שחרית, שפשט רבינו הזקן את הטלית והקיטל, והלך לקצה העיר, וקיצץ עצים ובישל מרק להחיות נפשה של יולדת שדרה שם²⁵. — בין הטענות שהיו למתנגדים על רבינו הזקן היתה גם טענה על מאורע זה: למה עשה זאת בעצמו ולא שלח מישהו אחר? והשיב רבינו הזקן: בפיקוח-נפש — "מצוה בגדול"²⁶, ולא מצאתי מישהו גדול יותר.

ד. ליתר ביאור:

כניסת והתגלות נפש האלקית ע"י המילה נעשית רק כאשר המוהל מוכן להניח את עצמו ולילך על מסירת נפש בשביל ענין זה — שאם יהי' צורך למול בשבת, ימסור נפשו לעשות מעשה דחילול שבת וימול בשבת.

כלומר: אין הכוונה שצריך לחפש מסירת נפש, כי אם, שצריך לעשות עבודתו בכל האופנים, וכשיש צורך במסירת נפש, ה"ה מוכן גם

(22) ראה תניא אגה"ק ס"ד (קה, ב). ועד .. אלא שלמטה הוא תחת הזמן כו".
 ובכ"מ. (25) ראה גם תו"מ ח"א ע' 44. וש"נ.
 (23) שו"ע אדה"ז או"ח (מהדו"ב) סוס"ד. (26) ראה יומא פד, ב. שו"ע אדה"ז או"ח
 (24) בזכרון אחדים: ע"ד המבואר בתניא ששכ"ח סי"ג.
 (פכ"ה) ש"יחוד זה למעלה הוא נצחי לעולם

למסירת נפש — ע"ד המבואר בדרושי חסידות²⁷ החילוק שבין המסירת נפש דרבי עקיבא להמסירת נפש דאברהם אבינו, שרבי עקיבא חיפש את המעלה של מסירת נפש, באמרו "כל ימי הייתי מצטער כו' מתי יבוא לידי ואקיימנו"²⁸, משא"כ אברהם אבינו לא חיפש את המעלה של מסירת נפש, אלא ה' מסור ונתון לקיים את רצונו של הקב"ה בכל האופנים: אם יוכל לקיים את רצונו של הקב"ה ללא מס"נ, מה טוב, ואם לאו, מוכן הוא למסור את נפשו בשביל קיום רצונו של הקב"ה.

וכך צריך המוהל להיות מוכן למול את התינוק, לפעול כניסת נפשו הקדושה, בכל האופנים: אם זמן המילה חל באמצע השבוע — ימול באמצע השבוע, ללא מס"נ, ואם זמן המילה הוא בשבת — ימסור נפשו לעשות מעשה דחילול שבת וימול בשבת.

אבל אם המוהל עושה את החשבונות שלו, שאם המילה תהי' בזמן הנוח לו, אזי ימול, משא"כ בזמן שאינו נוח לו, כמו בשבת, אזי ידחה את המילה ליום ראשון (ולכל היותר יחפש משהו אחר שיהי' מוכן למול בשבת) — אינו יכול למול גם ביום ראשון, כי, הגישה של עשיית חשבונות היא היפך תנועת המס"נ, וכשחסרה אצל המוהל תנועת המס"נ אינו יכול לפעול כניסת והתגלות נפש האלקית²⁹, ועז"נ³⁰ "איש הירא ורך הלבב (שחסרה אצלו תנועת המס"נ) עבודתו פטולה"; ורק כשעבודתו היא ללא חשבונות, מתוך תנועה של מסירת נפש, "אז ער גיט זיך אַוועק אינגאַנצן", ועושה זאת בשמחה³¹ ("אשר שש לעשות צדק בגילה"³⁰), אזי פועל אצל התינוק כניסת והתגלות נפש האלקית, ויגדל להיות "אָ מסירת נפש איד, און אַ פריילעכער איד".

ה. ויש להוסיף, שע"פ האמור שמצות מילה צריכה להיות מתוך תנועה של מס"נ למול אפילו בשבת, מוכן, שמילה בשבת היא (לא באופן שהשבת דחוי' אצל המילה, אלא) באופן שהשבת הותרה אצל המילה³²: ובהקדמה — שבנוגע להכלל בכל התורה כולה שעשה דוחה לא תעשה³³ יש שקו"ט אם זה באופן שהלא־תעשה דחוי' או גם הותרה³⁴,

27) סה"מ היש"ת ע' 1. ע' טו. ע' 30. שם.
 28) ברכות סא, ב. שם.
 29) ראה לקו"ש שבהערה 17.
 30) בנוסח "הרחמן" לברית מילה.
 31) ראה גם שבת קל, א. מגילה טז, ב. וש"נ.
 32) ראה לקו"ש שבהערה 15 ובהערות 15 ושם.
 33) יבמות ג, סע"ב.
 34) ראה שאגת ארי' סי' כט"ל. וראה גם לקו"ש חט"ז ע' 237, ובהערות 9-38 שם.

אבל בנוגע למילה בשבת, הרי, ע"פ הנ"ל אי-אפשר לומר שהשבת דחוי' אצל המילה, כי אם שהשבת הותרה אצל המילה.

וההסברה בזה:

מהחילוקים שבין דחוי' להותרה — שהצורך לדחות את הלאו מפני העשה מורה על קיומו של הלאו גם במקום העשה, היינו, שיש אפשרות לקיים את העשה כשלעצמו גם ללא דחיית הלאו, במקום שאין לאו, והחידוש הוא, שגם במקום שיש לאו, נדחה הלאו מפני העשה; ואילו היתר הלאו מפני העשה, פירושו, שהלאו לא נאמר מלכתחילה במקום העשה.

וכיון שמצות מילה צ"ל מתוך תנועה של מס"נ למול אפילו בשבת, אי-אפשר לומר שהשבת דחוי' אצל המילה, שמשמעות הדבר שמצות מילה כשלעצמה יכולה להתקיים גם ללא דחיית השבת, שהרי ענין עיקרי במילה היא תנועת המס"נ למול ביום השמיני בכל האופנים, הן בחול והן בשבת, ואם אינו מוכן למול בשבת אינו יכול למול גם בחול, ועכצ"ל, שהשבת הותרה אצל המילה, היינו, שבנוגע למילה לא נאמר מלכתחילה האיסור דחילול שבת.

* * *

1. ההתעסקות בהפעולה על הזולת צריכה להיות הן בנוגע לענינים פשוטים דקיום התומ"צ, והן בנוגע ללימוד תורת החסידות.

לכאורה יכולים לטעון: בשעה שצריכים לעורר אודות הנחת תפילין, שמירת שבת, וכיו"ב — מה מקום לדבר אודות לימוד החסידות, ובפרט ענינים עמוקים בתורת החסידות, כמו בענין עולמות הא"ס שלמעלה מאצילות, ביאור החילוק שבין הביטול דעולם האצילות להביטול דעולמות הא"ס שלמעלה מאצילות?!...

התגלות תורת החסידות — ממשיכים לטעון — היא כדי לבוא לאהבה ויראה [כמ"ש הרמב"ם³⁵ "היאך היא הדרך לאהבתו ויראתו, בשעה שיתבונן בו", התבוננות בגדולת ה']³⁶, שעיי"ז תהי' עליית התומ"צ למעלה, שהרי "אורייתא בלא דחילו ורחימו לא פרחת לעילא"³⁶; אבל מהי השייכות להתגלות תורת החסידות למעמד ומצב שצריך לעורר ולפעול אודות קיום התומ"צ?!

36) תקו"ז ת"י (כה, ב). וראה תניא פט"ז ואילך.

35) הלי' יסוה"ת פ"ב ה"ב.

והמענה לזה:

ידוע מ"ש כ"ק אדמו"ר נ"ע במכתבו הידוע שנדפס בהמבוא לקונטרס ומעין³⁷, ש"ע"תה הוא זמן הבירורים היותר אחרונים דעקבות משיחא . . לא יש עתה סדר והדרגה באופני הבירורים והתיקונים", ובמילא, צריכים לעסוק בכל הענינים, שהרי אין אתנו יודע עד מה בסוד הבירורים. זאת ועוד: אע"פ שהתגלות החסידות היא כדי לבוא לאהבה ויראה, מ"מ, לא נתגלתה תורת החסידות בדורות הראשונים (שהיו שייכים יותר לעניני אהו"ר), ש"היתה נסתרה בימיהם ונעלמה מכל תלמידי חכמים כ"א ליחידי סגולה³⁸, כי אם, בדורות האחרונים, בעקבות משיחא דוקא. ושני טעמים בזה³⁹: (א) כיון שבעקבות משיחא הולך ומתגבר החושך ביותר, יש צורך לבטל ולהאיר חושך גדול זה ע"י אור גדול ביותר. (ב) כיון שמתקרבים לימות המשיח שאז יהי' שלימות הגילוי דפנימיות התורה, צ"ל הכנה מעין זה ע"י הפצת המעיינות חוצה.

ומזה מובן גם בענינו — שגם במעמד ומצב ירוד שצריכים לעורר ולפעול בנוגע לקיום התומ"צ, צ"ל הפעולה גם ע"י לימוד תורת החסידות. ואדרבה: כיון שלימוד החסידות קשור עם הענין דתשובה עילאה⁴⁰, נעשה עי"ז הדילוג⁴¹ למעמד ומצב שבאין-ערוך כלל למעמדו ומצבו הקודם.

ז. וענין נוסף במעלת תשובה עילאה (הקשורה עם לימוד תורת החסידות) — בנוגע לביטול ענין העונשים:

בביאור כללות הענין דשכר ועונש ישנם ב' שיטות⁴²: (א) השכר והעונש באים כתוצאה טבעית ממעשה המצוות והעבירות (סיבה ומסובב), כלומר, כשם שהטביע הקב"ה שהאש שורף והמים מכבים וכיו"ב, כך הטביע הקב"ה שמעשה המצוות גורם השכר ומעשה העבירות גורם העונש (כמ"ש⁴³ "אם בחוקתי תלכו וגו' ונתתי גשמיכם בעתם וגו'"). (ב) השכר והעונש הם ענין בפ"ע שמביא הקב"ה בדרך סגולה, ולא כתוצאה טבעית ממעשה המצוות והעבירות.

(37) ע' 22. אג"ק שלו ח"א ע' רסו.
 (38) לשון אדה"ז בתניא אגה"ק סכ"ו (קמב, ב).
 (39) ראה לקו"ש ח"ל ע' 172. וש"נ.
 (40) ראה תניא אגה"ת ספ"ח ואילך.
 לקו"ת בלק עד, א ואילך.
 (41) ראה לקו"ת דרושי ש"ש סה, א.
 ובכ"מ.
 (42) ראה שלי"ה בית אחרון (יב, א-ב).
 (43) ר"פ בחוקותי.

ועפ"ז צריך להבין כיצד מועילה התשובה לבטל העונשים: בשלמא להדעה שהעונש אינו תוצאה טבעית מגוף העבירה אלא ענין בפ"ע, מוכן, שכאשר האדם שב בתשובה, מוחל לו הקב"ה על העונש; אבל להדעה (שהמסקנא כמותה) שהעונש הוא תוצאה טבעית ממעשה העבירה — כיצד מועילה התשובה לבטל העונש שכבר נגרם כתוצאה טבעית ממעשה העבירה, כמו שריפה שנגרמת ע"י הדלקת האש?

ובענין זה יש מעלה מיוחדת בתשובה עילאה — שמגעת בדרגה נעלית ביותר⁴⁴, וכיון ששם הוא למעלה מהזמן, לכן, מעשה העבירה והעונש (הנגרם על ידו) שהיו לפני⁴⁵, אינם קיימים בהדרגה שלמעלה מהזמן שמגיע לשם ע"י התשובה עתה.

ויתירה מזה — שע"י תשובה עילאה "זדונות נעשו לו כזכויות"⁴⁶, היינו, לא רק שלא קיים מעשה העבירה כו', אלא אדרבה, שנהפך לזכויות.

ח. ויש להוסיף, שכשם שע"י תשובה עילאה מבטלים עניני עונשים, כך יכולים גם לבטל כל הגזירות בענינים גשמיים, בני חיי ומזונא, ע"י החלפתם בענינים רוחניים דוגמתם בנוגע לעבודת האדם⁴⁶.

ולדוגמא:

כשנגזר על אדם ענין של עניות — יכול להפטר מזה ע"י ההתבוננות במעמדו ומצבו הרוחני עד שיורגש אצלו שנמצא במעמד ומצב של עניות [ובזה גופא — לא רק כשמצבו הרוחני הוא באופן בלתי-רצוי, "עני בדעת"⁴⁷, אלא גם כשנמצא במצב נעלה בענין הדעת, כיון ש"תכלית הידיעה שלא נדעך"⁴⁸, עניות בדעת למעליותא], ועי"ז יוצא י"ח גזירת העניות.

ועד"ז כשנגזר עליו היפך החיים ח"ו⁴⁹ — יכול להחליף זה בענין ה"מיתה" בעבודת ה', להמית את עצמו על דברי תורה⁵⁰.

לעבודת האדם, כדלקמן בפנים.
 (47) כתובות סח, סע"א. וראה נדרים מא,
 רע"א. זח"ג רעג, ריש ע"ב.
 (48) ראה בחינות עולם ח"ח פ"ב. עיקרים
 מ"ב ספ"ל. של"ה קצא, ב.
 (49) דובר גם אודות מחלה מסויימת של
 עירוב דם ופסולת, שענינו ברוחניות תערוכות
 טוב ורע — חסר הענין (המו"ז).
 (50) ראה ברכות סג, ב. וש"נ.

(44) בזכרון אחדים: דרגא כוז שבה נאמר
 "אם צדקת מה תתן לו ורבו פשעיך מה
 תעשה לו" (ע"פ איוב לה, ו"ז. וראה אוה"ת
 בחוקותי ריש ע' תרמג. ועוד).
 (45) יומא פו, ב.
 (46) כלומר: אין הכוונה להחליף מגזירה
 גשמית לגזירה רוחנית, ח"ו, ובפרט שגזירה
 רוחנית היא גרועה וחמורה יותר מגזירה
 גשמית, כי אם, להחלפה בענין דוגמתו בנוגע

ועד"ז כשנגזר בנוגע לבני ח"ו — יכול להחליף זה עי"ז שימית את בניו על דברי תורה. ובלשון הכתוב בפרשת ברכה⁵¹: "ואת בניו לא ידע" — שבנוגע לעניני התומ"צ ה"ה מתנהג כמו ש"את בניו לא ידע", לשלחם לישיבה, אע"פ שיתכן שלפעמים יחסר להם בצרכיהם הגשמיים ("אפשר וועט אַמאָל פעלן אָנבייסן"), וכיו"ב.

ולהוסיף, שהנהגה זו צריכה להיות בכללות החינוך ע"פ תורה — שלא לחשוב אודות עניני תכלית⁵², אלא לשלוח את הבנים לישיבה שבה לומדים תורה כל היום⁵³,

— ולא כמו אלה שחושבים אודות תכלית בניהם, ומעדיפים לשלוח את בניהם ל"קאָלעדזש", ולא לישיבה, ולכל היותר ישלחוהו לישיבה מודרנית, ולא לישיבה "בטלנית" שאין להם אפילו "היי-סקול" משלהם, ולא עוד אלא שגם מעט הזמן שנותנים ללימודי חול, גונבים ממנו ללימוד הגמרא, לישיבה כזו בודאי לא ישלחוהו, כדי שלא ישאר "אַ קאָליקער" לכל ימיו... —

ולסמוך על הקב"ה שבורא ומנהיג את העולם ע"י התורה דוקא, כמאמר⁵⁴ "אסתכל באורייתא (לא בלימודי אנגלית...) וברא עלמא", כך, שקיום העולם יכול להיות גם ללא לימוד אנגלית, ובמילא, יכול וצריך ללמוד תורה בלי לחשוב אודות עניני תכלית, ובודאי שהקב"ה ימלא כל צרכיו כו'.

* * *

ט. ידוע⁵⁵ ש"אכל בי עשרה שכינתא שריא", ועאכו"כ כשנמצאים במעמד של כמה פעמים עשרה מישראל, ובפרט ביו"ט, "זמן שמחתנו", ובשמחת תורה — הרי בודאי ש"שכינתא שריא".

ומובן, שבמקום ש"שכינתא שריא" נמצא גם הרבי, להיותו תמיד ביחד עם השכינה — ע"ד שמצינו בחז"ל בנוגע למלאך מיכאל (שעומד לימין השכינה, "מיכאל בימינו"⁵⁶) "כל מקום שמיכאל נראה שם הוא כבוד השכינה"⁵⁷, כך, שהימצאותו של מלאך מיכאל מורה על הימצאותו

54) זהר ח"א קלד, סע"א. ח"ב קסא, ריש

ע"ב. ח"ג קעח, א. וראה ב"ר בתחלתו.

55) סנהדרין לט, א.

56) במדב"ר פ"ב, יו"ד.

57) שמור"ר פ"ב, ה.

51) לג, ט.

52) ראה גם לקר"ש ח"א ע' 112. ועוד.

53) כמובן גם מפס"ד רבינו הזקן בהלכות

תלמוד תורה (רפ"ג) אודות אופן החיוב

דלימוד התורה קודם הנישואין, שתחלת זמנם

בגיל י"ח.

של הקב"ה, והימצאותו של הקב"ה מורה על הימצאותו של מלאך מיכאל.

וכיון שנמצאים כאן יהודים כאלה שבשמחת תורה שעבר היו יחד עם הרבי, ויהודים כאלה שקיבלו ברכות והבטחות מהרבי,

— האמת היא שגם ברכות הם הבטחות, כי, הרבי אמר פעם: בקשה שלי היא פקודה⁵⁸, ומובן, שענין זה הוא (לא רק למטה, אלא) גם למעלה, ונמצא, שהברכה של הרבי, שזוהי בקשה מהקב"ה⁵⁹, היא, פקודה להקב"ה כביכול, ובמילא, ה"ז גם הבטחה —

יקחו משקה, ויציררו לעצמם את פניו של הרבי, ויאמרו לרבי לחיים... ויבקשו או אפילו ידרשו את קיום ברכתיו והבטחותיו.

וכדי שיהיו "כלים" לקבל הברכות וההבטחות — יקבלו על עצמם ענין מסויים לחיזוק ההתקשרות (אבל לא יכבידו על עצמם יותר מדי)⁶⁰.

י. [כ"ק אדמו"ר שליט"א נתן משקה לכמה מהמסובים בידו הק', וכשהתחילו רבים לבקש שיתן להם משקה בעצמו, אמר:]

הקשיבו יהודים!

הנני חוזר עוד הפעם: עכשיו צריכים להתקשר אל הרבי בעצמו, לא ע"י ממוצעים. אינני מקמץ ("איך זשאלעווע ניט") לא במשקה ולא ב... אלא שעכשיו צריכים להתקשר אל הרבי בעצמו. — זה שאני נותן משקה לכמה מהמסובים, ה"ז בקשר לענינים פרטיים שגם בעבר היו עוברים על ידי, ובמילא, צריכים גם עתה לעבור על ידי, ולכן הנני נותן להם משקה, אבל, צריכים להתקשר אל הרבי בעצמו⁶¹.

במקום מואר, אבל, באור גופא יש כו"כ דרגות בעילוי אחר עילוי ("ליכטיקער און ליכטיקער"), עד אין שיעור, ולכן, אין להשאר לישיב באותו מקום, באותה דרגא, אלא צריכים לילך למקום ודרגא נעלית יותר — חסר המשך הענין (המו"ל).

61) כ"ק אדמו"ר שליט"א בכה מאד באמירת דברים אלה, ותמך ראשו בשני ידיו, והמשיך לדבר כשראשו הק' מורד, ובתוך הדברים התבטא לאמר: "וואָס ווילט איר פון מיר"... (המו"ל).

58) ראה גם תו"מ ח"א ע' 163. וש"נ. 59) נתבאר ההפך שבין ברכה לתפלה — חסר הביאור (המו"ל).

60) אמר גם שאין להסתפק בדרגת ההתקשרות הקודמת, אלא יש להוסיף ולהתעלות לדרגא נעלית יותר.

[וסיפר, שפגש מישהו יושב בחדרו של הרבי בחושך, ושאלו למה יושב בחושך ואינו יושב במקום האור, והשיב, שבשכילו גם כאן מואר. ואמר כ"ק אדמו"ר שליט"א:]

כשנמצאים בחדרו של הרבי — עי"ז שעוסקים בעניניו של הרבי — נמצאים

[לא' שביקש עוד משקה באמרו "זייט משפיע בלי הפסק", אמר כ"ק אדמו"ר שליט"א:] גם טיפה אחת יכולה להיות עד אין סוף.
 [א' ישב מולו ובכה ורצו הנאספים להוציאנו, ואמר:] הניחוהו לנפשו, הוא לא מבבל את אף א', חבל רק שמבלבל את עצמו.
 [כשגברו הדחיפות, אמר:] למה נדחפים?! אין צורך להדחף, הרבי נמצא בכל מקום, ומי שנדחף מראה בכך שהוא מקטני אמנה.
 [כשחזרו כמה מהתלמידים שהלכו לבתי כנסיות, שאל כ"ק אדמו"ר שליט"א, האם כולם חזרו כבר. והוסיף לשאול האם קיימו המדובר לעיל (ס"ב) שכל א' מההולכים לבתי כנסיות יביא עמו לכל-הפחות יהודי אחד. והמשיך לדבר אודות ההוכחה והסימן לקיום השליחות באופן ד"שלוחו⁶² של אדם כמותו⁶³].

יא. [כ"ק אדמו"ר שליט"א המשיך לדבר אודות הבקשה והדרישה לקיום הברכות וההבטחות דכ"ק אדמו"ר מוהרי"צ, ואמר:]
 אצל כ"ק מו"ח אדמו"ר היו זמנים שדעתו לא היתה נוחה מזה שחוזרים ושואלים ומבקשים עוד הפעם, והיו זמנים שלא הי' מקפיד על כך שחוזרים ושואלים ומבקשים עוד הפעם.
 הזמן דשמחת תורה בכלל, ובפרט לפני ההקפות, הי' תמיד אצל כ"ק מו"ח אדמו"ר — עת רצון⁶⁴.

וכיון שכן, הרי, גם אלה ששאלו וביקשו על ענין מסויים כמה פעמים — יכולים עתה לפעול ("אויס-פועלין") קיום הענין.
 ולכן, יקחו משקה ויאמרו לרבי לחיים, ויקבלו על עצמם ענין מסויים לחיזוק ההתקשרות, ועי"ז בודאי יפעלו כל הענינים.

* * *

יב. [לאחרי ההתוועדות עלה כ"ק אדמו"ר שליט"א להיכל כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ לתפלת מעריב והקפות, ואח"כ ערך סעודת יו"ט. בצאתו מהסעודה הורה כ"ק אדמו"ר שליט"א להחסידיים שהמשיכו להתוועד בביהכ"נ, ללמוד ברבים השיחה משמחת תורה דאשתקד (שנדפסה בקונטרס שמע"צ — שמח"ת⁶⁵). לאחרי משך זמן, נכנס כ"ק

62) ברכות לד, ב (במשנה). וש"ג.
 63) חסר כל הענין (המו"ל).
 64) ראה ספר השיחות תורת שלום ע' 53. בסה"ש תשי"ז ע' 372 ואילך.
 65) סה"מ תשי"א ע' 94 ואילך. ולאח"ז
 אג"ק אדמו"ר מוהרי"צ חי"א ע' קפח.

אדמו"ר שליט"א לביהכ"נ, והביא עמו חלה, והורה להנוכחים — שעדיין לא אכלו סעודת יו"ט — ליטול ידים לסעודת יו"ט. בצאתו מביהכ"נ לילך לחדרו, החלו הנוכחים לומר "לחיים" לכ"ק אדמו"ר שליט"א, וענה להם "לחיים ולברכה", ולפתע ביקש כ"ק אדמו"ר שליט"א שיתנו לו רביעית משקה⁶⁶, באמרו שאין לפרוש מן הציבור⁶⁷. ואח"כ אמר: [

לחיים. יתן השי"ת שיקויימו כל הברכות שהרכי בך כבר, מברך עתה וימשיך לברך, הן בנוגע לכאו"א בפרטיות והן בנוגע להכלל.

והצינור לקבלת הברכות הוא קיום רצונותיו של הרבי, ובמיוחד בנוגע לעבודת הכלל, שגם אלה שאינם רוצים להיות אנשים כלליים, ישברו את עקשנותם ויהיו אנשים כלליים העוסקים בעבודת הכלל, וזה יהי' הצינור להמשכת הברכות, לו לאשתו ולבני ביתו, כולל גם בנוגע לשלום בית.

ויש לקשר זה עם הענין דשלום בית ברוחניות — שלום בין נפש האלקית לנפש הבהמית, עי"ז שנה"ב מודה ומסכימה לנה"א (שהרי לא יתכן באופן הפכי, ח"ו, שנה"א מודה ומסכימה לנה"ב, כיון ש"גם בשעת החטא היתה (נה"א) באמנה אתו ית"מ⁶⁸. וכשם שיהודי לא יכול להיות גוי, ח"ו, אלא להיפך, שערל יכול להיות יהודי, עי" המילה והגירות).

וכאמור, שזהו הצינור להמשכת ברכותיו של הרבי — שתהי' שנה טובה ומתוקה בגשמיות וברוחניות.

[הקהל המשיך באמירת לחיים, וכ"ק אדמו"ר שליט"א ברך כו"כ בברכות פרטיות⁶⁹].

זה קרא לבנו אליעזר, "כי אלקי אבי בעזרי" (יתרו יח, ד), ועד"ז בנוגע להמצב עתה במדינה זו, שאין להתפעל מההעלם וההסתור שבאמריקא, אלא להיות סמוך ובטוח על עזרתו ית'.

והמשיך כ"ק אדמו"ר שליט"א לבאר ההוראה מעיסוקו בתפילין — שתוכנה של מצות תפילין הוא שעבוד המוח והלב, כולל גם הרצונות שנמשכות עד הטבור ולמטה ממנו, כדי שגם העניינים שלמטה מן הטבור יהיו קשורים ומחוברים למעלה (ראה תו"מ שה"מ אלול ע' רסב. וש"נ).

66) והוסיף — בחיוך — שלא יספרו לבני המשפחה ששתה משקה...

67) אבות פ"ב מ"ד.

68) תניא ספכ"ד.

69) לא' שאמר לחיים, שאל כ"ק אדמו"ר שליט"א מה שמו ובמה עיסוקו, וכשהשיב ששמו משה אליעזר, ועיסוקו בעיבוד רצונות של תפילין, אמר לו כ"ק אדמו"ר שליט"א: השם משה אליעזר מדגיש הלימוד וההוראה ממש רבינו שגם בהיותו במצב קשה ביותר, כשהוצרך לברוח ממצרים למדין, בטח על העזר של הקב"ה, ועל שם